

A Conceptual Model of Men's Authority from the Perspective of Wives

Seyedeh Fatemeh
Mousavi

Department of General Psychology, Faculty of Theology and
Islamic Studies, Hoda University, Qom, Iran.

Jafar Jodeiri

Department of Psychology, Islamic Sciences University, Qom,
Iran.

Extended Abstract:

1. Introduction

The family, as the most fundamental social institution, plays a decisive role in the mental and social health of society. Stability and satisfaction in this system depend on a set of psychological and structural factors such as intimacy, strong emotional bonds, and the ability to resolve conflicts based on ethics. Based on the functionalist analysis of family structure, the division of instrumental roles by men and expressive roles by women is considered a vital necessity for maintaining dynamic balance, family health, and the survival of the system. The managerial position of men is linked to the concept of *qiwamah* in Islamic sources, which signifies support and prudence in affairs. However, most existing definitions of authority are male-oriented, and how women perceive male authority remains ambiguous. The difference in the perception of concepts and phenomena such as authority between men and women stems from fundamental structural, biological, and psychological distinctions. Accordingly, the perception of authority among wives is influenced by gender-specific nuances. A review of the research background showed that most studies on *qiwamah* and male authority had either analyzed religious texts solely through jurisprudential, legal, and exegetical approaches, or, in the field of psychology, had examined power dynamics based solely on Western exchange and resource models that view power as one-dimensional and dependent on material and educational resources. Considering the perceptual differences between men and women regarding the meaning of authority, and the fact that no systematic study had yet investigated male authority from the perspective of women, exploring the dimensions and

* Corresponding Author: seyede.f2018@gmail.com

How to Cite: Mousavi, S. F., Jodeiri, J. (2027). A Conceptual Model of Men's Authority from the Perspective of Wives, *Journal of Counseling and Psychotherapy Culture*, 18(70), 1-32. DOI: 10.22054/qccpc.2026.92454.3647

Accepted: 09/29/2026

Revised: 09/26/2026

Received: 05/23/2026

ISSN: 2345-6051

eISSN: 2476-6178

main categories of this concept from the viewpoint of women as the primary actors who experience this phenomenon in daily life became necessary.

Research Questions

1. What was the conceptual model of men's authority from the perspective of wives (married women)?
2. What dimensions or main categories did this model encompass?
3. How was the resulting conceptual model explained?

2. Literature Review

Previous studies have shown that excessive dominance is one of the main causes of marital conflicts and dissatisfaction among spouses. The need for authority is an inherent gender-based need in men, and its proper fulfillment by the wife strengthens the husband's sense of capability and self-esteem. According to the studies of Maleki and Jadiri (2023), legitimate male authority has eight components, including high capability in meeting the material and spiritual needs of the family, protecting the family's integrity, stability within the family, having dignity and reputation within the family, avoiding oppression and violation of rights, foresight and prudence, balance and moderation in family and daily life affairs, and mastery over family affairs. Similarly, Aminpour Sheikhan et al. (2024) showed that stereotypical male roles were positively associated and stereotypical female roles were negatively associated with marital stability, and these variables played a determining role in predicting marital stability. Furthermore, research indicates that if a man interprets authority as absolute domination, tyranny, or humiliation, it leads to the erosion of the woman's dignity and a significant decline in marital quality. In traditional cultures, patriarchal norms sometimes blur the boundary between legitimate authority and oppressive domination. This paradox, where a woman on the one hand seeks a supportive figure and on the other hand resists domination, underscores the need to revisit the concept of authority. In contemporary research, Abolhasani et al. (2025) demonstrated that the concept of household roles differed significantly between men and women; women tended to redefine their roles, while men insisted on maintaining traditional patterns. In cross-cultural research, it was shown that men's traditional beliefs about their role as a reference of power and financial provider significantly influenced the quality of marital relationships and wives' perception of authority (Lo & Kim, 2026). From men's perspective, authority is defined as an "inherent gender need" and a functional role for designing boundaries and executive management. In contrast, women perceive authority not

as a tool for domination, but as an “emotional representation” and a source of “secure support” and a “safe haven.”

3. Methodology

This research was fundamental in terms of purpose and qualitative in terms of approach, conducted with the aim of developing a conceptual model of men's authority from the perspective of wives. Conventional qualitative content analysis was used to analyze the data. The research population consisted of married women. Purposive sampling was employed and continued until no new data were added to the categories and researchers achieved data adequacy. The final sample size included 20 married women. Inclusion criteria for the study included being female, married, having at least three years of cohabitation, being between 25 and 50 years of age, and willingness to participate voluntarily. Data were collected through semi-structured interviews. To enhance the trustworthiness of the findings, two complementary methods were used: member checking and peer checking. Accordingly, the extracted codes and main categories were presented to the participants, and their feedback was incorporated. Additionally, two specialists in the field of family reviewed the coding process and confirmed the appropriateness of the codes relative to the interview data. Data analysis was conducted in three stages: initial coding, subcategory development, and main category identification.

4. Results

The findings led to a conceptual model comprising seven main categories: strategic capability, support, education, participation, provision, effective communication, and training. The results indicated that from the wives' perspective, constructive male authority is a functional role based on responsibility, prudence, and provision, whose ultimate legitimacy depends on the wife's voluntary acceptance and empowerment. Furthermore, the gap between the man's managerial perception and the woman's emotional experience was identified as the most significant challenge in realizing this model. Strategic capability includes components such as establishing family policies and rules, resource management, planning and prevention, emotional regulation, and balanced interaction. Support is formed through emotional investment, emotional companionship, consistency in methods, and monitoring and feedback. Education encompasses respect for interests, non-discrimination, transmission of values, and role modeling. Participation includes collaborative decision-making and involving the spouse in child-rearing. Provision refers to fulfilling the financial and sexual needs of the spouse. Effective communication consists of verbal affection,

avoiding humiliation and mockery, and strengthening internal and external family dynamics. Finally, training includes teaching skills and responsibilities, as well as financial and occupational skills.

5. Discussion

The findings of this research demonstrated that the proposed conceptual model redefined male authority from a dominating structure to a functional-ethical commitment. This model fundamentally differed from traditional patterns that confined authority to unilateral decision-making by the man, and emphasized participation, consultation, and emotional companionship. In contrast to Western models that view power as a “zero-sum game,” this model replaces power with “voluntary empowerment” and “heartfelt participation.” The findings indicated that from the wives’ perspective, the main source of constructive male authority was “moral responsibility, emotional prudence, and respect for the woman”; that is, non-material and ethical resources carried significantly more weight in legitimizing male management within the Iranian-Islamic context. Unlike conflict theory and radical feminism, which view the family as an arena of power and domination, this model aligns with Minuchin’s systemic theory regarding the necessity of hierarchy for family efficiency.

6. Conclusion

This model provided an indigenous framework for understanding the dynamics of authority in contemporary families and could be utilized in designing educational, counseling, and policy-making programs in the field of family. Like any qualitative study, this research faced certain limitations, including geographical limitation of the sample to urban communities and the focus on women’s narratives. Based on the findings of this study, it was recommended that policy-making institutions in the field of family put the revision of legal texts aimed at strengthening “shared parenting” and “gender justice” on their agenda. Family counselors were also advised to focus on the process of “meaning-making of authority” and “effective communication” in their interventions, rather than focusing solely on changing the power structure.

Keywords: Men’s Authority, Qiwanmah, Wives’ Perspective, Conceptual Model, Conventional Qualitative Content Analysis.

مدل مفهومی اقتدار مردان از منظر همسران

سیده فاطمه موسوی * گروه روانشناسی عمومی، دانشکده‌ی الهیات و معارف اسلامی هدی، قم، ایران

جعفر جدیری گروه روانشناسی، دانشگاه معارف اسلامی، قم، ایران

چکیده

پژوهش حاضر باهدف تدوین مدل مفهومی اقتدار مردان از منظر همسران و با رویکردی کیفی انجام شد. روش تحقیق، تحلیل محتوای کیفی قراردادی بود. شرکت‌کنندگان پژوهش را ۲۰ زن متأهل تشکیل می‌دادند که به روش هدفمند و بر اساس اصل کفایت داده‌ها انتخاب شدند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته گردآوری و برای افزایش اعتمادپذیری یافته‌ها، از دو روش مکمل استفاده شد: بازبینی مشارکت‌کنندگان و بررسی همتا. بدین صورت که کدها و مقوله‌های اصلی استخراج شده به مشارکت‌کنندگان ارائه و بازخورد آن‌ها اعمال گردید. همچنین دو نفر از متخصصان حوزه خانواده، فرآیند کدگذاری را بررسی و تناسب کدها با داده‌های مصاحبه را تأیید کردند. یافته‌ها به ارائه یک مدل مفهومی انجامید که هفت مقوله اصلی یعنی توان راهبری، حمایت، تربیت، مشارکت، تأمین، ارتباط مؤثر و آموزش را در بر می‌گیرد. نتایج نشان داد از دیدگاه همسران، اقتدار سازنده مرد، نقشی کارکردی مبتنی بر مسئولیت‌پذیری، تدبیر و تأمین است که مشروعیت نهایی آن وابسته به پذیرش و قدرت‌دهی داوطلبانه زن می‌باشد. همچنین، شکاف میان ادراک مدیریتی مرد و تجربه عاطفی زن، مهم‌ترین چالش در تحقق این الگو شناسایی شد. این مدل چارچوبی بومی برای درک پویایی اقتدار در خانواده‌های معاصر فراهم می‌آورد و می‌تواند در طراحی برنامه‌های آموزشی، مشاوره‌ای و سیاست‌گذاری در حوزه خانواده مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: اقتدار مرد، قوامیت، منظر همسران، مدل مفهومی، تحلیل محتوای کیفی قراردادی.

مقدمه

خانواده به‌عنوان بنیادی‌ترین نهاد اجتماعی، دژ محافظ اخلاق و ارزش‌های معنوی در برابر چالش‌های عصر به‌شمار می‌رود (نورافنی^۱ و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۴۷۲؛ جنسن^۲ و همکاران، ۲۰۲۴، ص ۳؛ ملکی؛ جدیری، ۱۴۰۲، ص ۳۷). پایداری و رضایت‌مندی در این نظام، وابسته به مجموعه‌ای از عوامل روان‌شناختی و ساختاری مانند صمیمیت، پیوند عاطفی قوی و توانمندی در حل تعارضات بر پایه اخلاق است (ارنائی^۳ و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۷۱؛ یآوری و همکاران، ۱۴۰۲، ص ۱۳۱). نریمانی و همکاران (۱۴۰۲) نشان داده‌اند که سلامت خانواده اصلی و پاسخ‌گویی ادراک‌شده همسر، از عوامل تعیین‌کننده‌ی کیفیت زناشویی هستند و می‌توانند بر نحوه‌ی ادراک زنان از اقتدار مرد در خانواده تأثیرگذار باشند. بر مبنای تحلیل کارکردگرایانه ساختار خانواده، تفکیک نقش‌های ابزاری^۴ توسط مرد و نقش‌های عاطفی^۵ توسط زن برای حفظ تعادل دینامیک، سلامت خانواده و بقای سیستم یک ضرورت حیاتی تلقی می‌شود (پارسونز^۶، ۱۹۹۵، ص ۲۱؛ گیدنز^۷، ۱۹۹۴، ص ۱۹۲). به باور مینوچین^۸ (۱۹۷۴)، وجود یک سلسله‌مراتب روشن که در آن مرد به‌عنوان مدیر و محافظ عمل کند، برای جلوگیری از هرج‌ومرج و تعارض نقش‌ها حیاتی است (مینوچین، ۱۹۷۴، ص ۱۱). در این میان، کلیدی‌ترین عنصر تعیین‌کننده در پایداری نظام خانواده، موقعیت و عملکرد اقتدار مرد است که به‌عنوان ستون مدیریت خانواده، نقش بسزایی در انسجام و ترکیب آن ایفا می‌کند (شیرزاد، ۱۴۰۰؛ موسوی مقدم، ۱۴۰۱).

جایگاه مدیریتی مرد با مفهوم «قوامیت» در منابع اسلامی، پیوند خورده است که بر حمایت و تدبیر امور دلالت دارد (ولی‌زاده، ۱۴۰۱، ص ۱۷۱). بر اساس آیه ۳۴ سوره نساء^۹، (قوامیت) یک تکلیف مدیریتی و حمایتی است که بر دو پایه‌ی توانمندی در تدبیر و تأمین هزینه‌های زندگی استوار است و با همراهی داوطلبانه زن (قنوت)، موجب استحکام و آرامش کانون خانواده می‌گردد (جدیری، ۱۴۰۳، ص ۱۳۶؛ زارعی توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۲۵). مفسران معاصر تأکید دارند که این جایگاه به معنای برتری ذاتی مرد بر زن نیست، بلکه یک تقسیم کارکردی برای اداره صحیح زندگی بر اساس ابزارهای جسمانی و صلابت در مدیریت است (مطهری، ۱۳۸۵؛ نظری، ۱۴۰۰؛ طباطبایی، ۱۳۶۷). در پژوهش‌های فرافرهنگی نیز نشان داده شده است که باورهای سنتی مردان

1. Nourafeni et al.

2. Jensen et al.

3. Ernaeny et al.

4. Instrumental

5. Expressive

6. Parsons, T.

7. Giddens, A.

8. Minuchin, S.

۹. «الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ».

درباره نقش خود به عنوان مرجع قدرت و تأمین کننده مالی خانواده، بر کیفیت روابط زناشویی و ادراک همسران از اقتدار تأثیر معناداری دارد (لو؛ کیم^۱، ۲۰۲۶).

آیات صریح قرآن بر این دو پایه تصریح دارند که مدیریت مرد بر خانواده بر «توانمندی در تدبیر» و «عهده‌داری هزینه‌های زندگی (انفاق)» استوار شده است (جدیری، ۱۴۰۳، ص ۱۳۶). اگر مردی این دو ویژگی ساختاری را از دست بدهد یا به درستی انجام ندهد، مدیریت او بر خانواده با چالش جدی مواجه می‌شود (ملکی؛ جدیری، ۱۴۰۲، ص ۳۸؛ جدیری، ۱۳۸۹، ص ۵۴۴). در مقابل این نقش مدیریتی، زنان صالح با ویژگی‌هایی مانند «قنات» و «حافظات» توصیف شده‌اند که با همراهی و پذیرش خود، زمینه‌ساز استواری و عظمت نظام خانواده می‌شوند (جدیری، ۱۴۰۳، ص ۱۳۹؛ سلطانیان و همکاران، ۱۴۰۲، ص ۳۰۲).

از منظر روانشناسی و بر اساس منابع دینی، دستیابی به ثمرات مطلوب خانواده در گرو اعمال صحیح نقش مدیریتی مرد است و آن با اقتدار میسر است، اقتدار مرد به معنای خشونت نیست، بلکه یک نقش کارکردی برای طراحی مرزها و شرح وظایف بر اساس نیازهای تحولی اعضا است (جان‌بزرگی، ۱۴۰۲، ص ۳۰؛ ارنائی، ۲۰۲۵، ص ۵). در پژوهش‌های پیشین، به مؤلفه‌ی «کاهش سلطه‌جویی نسبت به همسر» به عنوان یکی از اهداف بسته‌ی آموزشی تعدیل کمال‌گرایی اشاره شده است (فرهوش و همکاران، ۱۴۰۲). این یافته‌ها نشان می‌دهند که سلطه‌جویی افراطی، یکی از عوامل اصلی تعارضات زناشویی و نارضایتی همسران محسوب می‌شود. نیاز به اقتدار، یک نیاز اصیل جنسیتی در مردان است که ارضای صحیح آن توسط همسر، موجب تقویت حس توانمندی و حرمت خود می‌گردد (جان‌بزرگی، ۱۴۰۲، ص ۱۷). از منظر روان‌شناختی، ادراک شوهر به عنوان فردی مقتدر، تکیه‌گاهی برای امنیت عاطفی کل سیستم فراهم می‌کند (صفری؛ حقی، ۱۴۰۲، ص ۹۴؛ هاتون^۲، ۲۰۲۴، ص ۵). بر اساس مطالعات ملکی و جدیری (۱۴۰۲)، اقتدار مشروع مرد دارای هشت مؤلفه است، توانمندی بالا در تأمین نیازهای مادی و معنوی خانواده، محافظت از کیان خانواده، استحکام در نزد خانواده (عدم انکسار)، داشتن قدر و منزلت و عظمت در نزد خانواده، عدم ظلم و تعدی به خانواده، آینده‌نگری و تدبیر، میانه‌روی در امورات زندگی و خانواده و چیرگی و تسلط بر امور خانواده و قبض و بسط داشتن در امور (ملکی؛ جدیری، ۱۴۰۲، ص ۳۹). در همین راستا، امین‌پور شیخانی و همکاران (۱۴۰۳) نشان داده‌اند که نقش‌های کلیشه‌ای مردانه به‌طور مثبت و نقش‌های کلیشه‌ای زنانه به‌طور منفی با پایداری ازدواج رابطه دارند و این متغیرها نقش تعیین‌کننده‌ای در پیش‌بینی پایداری ازدواج ایفا می‌کنند. در واقع، اقتدار یک مسئولیت ذاتی یا اکتسابی برای مدیریت صحیح و نظم‌بخشی به

1. Lo, A., Kim, S.

2. Hatun, A.

نظام خانواده در جهت پیشبرد اهداف مهم آن است (زارعی توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۲۵). این نقش مدیریتی، یک تکلیف اخلاقی و ابزاری کارکردی برای جلوگیری از هرج و مرج و ارتقای کارآمدی کانون زندگی است و نه یک امتیاز برای برتری جویی (آلولول^۱ و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۱۷۴؛ ایدروپ^۲، ۲۰۲۵، ص ۴؛ وانگ^۳ و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۱۸). عملکرد یکپارچه این مؤلفه‌ها نیازمند ساختاری سازمان‌یافته است که پایه نظری آن را رویکردهای علمی فراهم می‌آورند.

علاوه بر تحلیل‌های کارکردگرایانه، سیستم‌های خانواده بر جنبه‌های عملیاتی و اجرایی این نهاد تأکید دارد (زارعی توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۲۱؛ جان‌بزرگی، ۱۳۹۵، ص ۲۰۶)؛ به عبارت دیگر، اقتدار مرد نه یک سلطه استبدادی، بلکه یک «مرکزیت سازمان‌دهنده» برای مدیریت بحران‌ها و تأمین امنیت روانی اعضای خانواده است که پویایی عملیاتی کل سیستم را تضمین می‌کند (زارعی توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۱۵۲؛ جان‌بزرگی، ۱۳۹۵، ص ۲۳۰). یافته‌های ملکی و جدیری (۱۴۰۲) نیز مؤید آن است که این اقتدار مدیریتی دارای مؤلفه‌هایی مانند تسلط بر امور خانواده و استحکام شخصیت است که نقش مؤثری در مدیریت خانواده و استحکام کانون خانواده ایفا می‌کند (ملکی؛ جدیری، ۱۴۰۲، ص ۵۵). برخی از پژوهش‌ها بر پایه یافته‌های تکوینی و متون دینی معتقدند اقتدار مرد جنبه‌های ذاتی و ساختاری دارد که از ویژگی‌هایی مانند قدرت اراده، حسن تدبیر و مسئولیت‌پذیری نشأت می‌گیرد (شیرزاد، ۱۴۰۰، ص ۵). بااین‌حال، کانون پویایی در این رابطه، فرآیند «قدرت‌دهی» از سوی زن قرار دارد (جان‌بزرگی، ۱۳۹۵، ص ۳۳؛ زارعی توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۱۳۲). این مفهوم بدان معناست که اقتدار، هرچند ریشه در توانمندی‌های فطری مرد دارد، اما تنها زمانی به صورت «سازنده» بروز می‌کند که زن با پذیرش آگاهانه و داوطلبانه، این نقش مدیریتی را به او محول کند (پاکزاد؛ مرتضوی، ۱۳۹۶، ص ۱۲۵). درواقع، ریشه اقتدار در الگوهای بومی و معنوی، در هم‌افزایی میان «اقتدار ذاتی مرد» و «قدرت‌دهی آگاهانه زن» نهفته است؛ امری که باعث می‌شود مرد احساس توانمندی کرده و فضای امن برای تعالی خانواده ایجاد کند (موسوی مقدم، ۱۴۰۱، ص ۲۹). چالش‌های جدی زمانی پدید می‌آیند که این ادراک دوسویه دچار تناقض شود و زن به جای قدرت‌دهی، با موقعیت‌ها مقابله کند که نتیجه آن احتمالاً تبدیل اقتدار به استبداد یا ضعف و شکست مرد خواهد بود (جان‌بزرگی، ۱۳۹۵، ص ۳۴).

پژوهش‌ها نشان می‌دهند که اگر مرد اقتدار را به معنای سلطه‌گری مطلق، استبداد یا تحقیر تفسیر کند، این

1. Awalul et al.
2. Eidrup, M.
3. Wang et al.

امر منجر به فرسایش کرامت زن و کاهش شدید زناشویی می‌شود (لی؛ کانتور^۱، ۲۰۲۱، ص ۱۰؛ محمد بلال^۲ و همکاران، ۲۰۲۲، ص ۹۰). زمینه‌های فرهنگی-اجتماعی سنتی نیز در شکل‌دهی به این چالش‌ها بی‌تأثیر نبوده‌اند. در فرهنگ‌های سنتی، هنجارهای مردسالارانه گاهی مرز بین اقتدار مشروع و سلطه ظالمانه را مخدوش می‌کنند (عباس‌زاده و همکاران، ۱۴۰۲، ص ۱۰۶). این پارادوکس که زن از سویی خواهان تکیه‌گاه است و از سویی با تحکم مقابله می‌کند، نیاز به بازخوانی مفهوم اقتدار را جدی می‌سازد (ولی‌زاده، ۱۴۰۱، ص ۱۷۰). اکثر تعاریف موجود از اقتدار، مردانه است و اینکه زنان اقتدار مرد را چگونه معنی می‌کنند در ابهام باقی مانده است و گاهی متعارض است (হারدیانتی؛ جلیل^۳، ۲۰۲۵، ص ۹۷۶؛ ارنائی و همکاران ۲۰۲۵، ص ۱). در عمل، این تعارضات ادراکی می‌تواند به تغییر الگوی حاکم بر روابط خانوادگی بینجامد تفاوت در نگاه به ساختار قدرت، به‌ویژه در جوامع در حال حاضر، می‌تواند منجر به ایجاد «قدرت رقابتی» شود که در آن هر دو طرف برای کسب برتری در ستیز هستند (قاسم‌پور؛ گودرزی، ۱۴۰۰، ص ۱۸۸). پایداری خانواده بیش از ساختار عینی قدرت، تابع بازنمایی ذهنی و احساس زن از مقتدر بودن همسرش است (جواهری، ۱۴۰۳، ص ۱۶۲). تفاوت در ادراک مفاهیم و پدیده‌های پیرامونی میان زنان و مردان مثل اقتدار، ریشه در تمایزات بنیادین ساختاری، زیستی و روان‌شناختی دارد (جان‌بزرگی، ۱۳۹۵، ص ۱۷۸؛ زارعی توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۹۳). بر اساس پژوهش‌ها، مردان عموماً دارای ذهنی سازمان‌یافته و مسئله‌محور هستند، درحالی‌که زنان در رابطه‌گرایی، جزئی‌نگری و بازنمایی‌های عاطفی توانایی بیشتری نشان می‌دهند (جان‌بزرگی، ۱۳۹۵، ص ۱۹۱؛ رادز، ۱۳۹۲، ص ۳۰۱). این تمایز در ساختار ادراکی و نیازهای فطری باعث می‌شود که پدیده‌های واحد، در زیست‌جهان هر یک از دو جنس، معانی و تفاسیر متفاوتی یابند (قاسم‌پور؛ گودرزی، ۱۴۰۰، ص ۱۸۹؛ بوردیو، ۱۹۸۹، ص ۲۸).

بر همین اساس، ادراک مفهوم اقتدار نیز نزد همسران دارای صبغه‌های جنسیتی متفاوت است (زارعی توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۷۰۹). در پژوهش‌های معاصر، ابوالحسنی و همکاران (۱۴۰۴) نشان داده‌اند که مفهوم نقش‌های خانگی از نگاه زنان و مردان تفاوت معناداری دارد؛ زنان به بازتعریف نقش‌های خود تمایل دارند، درحالی‌که مردان به حفظ الگوهای سنتی اصرار می‌ورزند. از دیدگاه مردان، اقتدار به‌عنوان یک «نیاز اصیل جنسیتی» و نقشی کارکردی برای طراحی مرزها و مدیریت اجرایی تعریف می‌شود که ارضای صحیح آن توسط همسر، باعث تقویت حس توانمندی و حرمت‌خود در آنان می‌گردد (جان‌بزرگی، ۱۳۹۵، ص ۱۹۳؛ زارعی

1.Lee & Kantor.

2. Muhammad Bilal et al.

3.HardiYanti & Jalil.

توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۱۳۲). در مقابل، زنان اقتدار را نه به‌مثابه ابزاری برای سلطه، بلکه به‌عنوان یک «بازنمایی احساسی» و منبعی برای یافتن «تکیه‌گاه امن» و «پناهگاه» ادراک می‌کنند (رادز، ۱۳۹۲، ص ۳۰۱؛ جان‌بزرگی، ۱۳۹۵، ص ۱۸۳). به نظر می‌رسد چالش بنیادین در این میان، ریشه در انگاره‌های ذهنی نادرستی دارد که اقتدار را با استبداد و سلطه اشتباه می‌گیرند (ولی‌زاده، ۱۴۰۱، ص ۱۶۲). مفهوم نقش‌های خانگی از نگاه زنان و مردان تفاوت معناداری دارد و این تفاوت می‌تواند بر ادراک زنان از اقتدار مرد تأثیرگذار باشد (ابوالحسنی و همکاران، ۱۴۰۴). درحالی‌که در الگوهای اصیل بومی و معنوی، اقتدار مرد یک تکلیف و وظیفه‌مند برای صیانت از کرامت زن و ایجاد توازن میان حقوق و تکالیف اعضا، بدون مخدوش کردن منزلت انسانی آنان تعریف شده است (ولی‌زاده، ۱۴۰۱، ص ۱۷۱؛ شیرزاد، ۱۴۰۰، ص ۱۳۳). واکاوی پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که بیشتر مطالعات انجام‌شده در حوزه قوامیت و اقتدار مرد، یا صرفاً با رویکرد فقهی، حقوقی و مفسرانه به تحلیل متون دینی پرداخته‌اند (ولی‌زاده، ۱۴۰۱، ص ۱۵۹؛ شیرزاد، ۱۴۰۰، ص ۱۳۶) و یا در حوزه روان‌شناسی، پویایی‌های قدرت را صرفاً بر اساس مدل‌های غربی تبادل و منابع واکاوی کرده‌اند که قدرت را تک‌بعدی و وابسته به منابع مادی و تحصیلی می‌دانند (زارعی توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۱۰۹). نخست؛ این پژوهش برخلاف رویکردهای صرفاً کتابخانه‌ای و کلامی، برای اولین بار با اتخاذ یک روش کیفی (تحلیل محتوای کیفی قراردادی) به واکاوی معناسازی پدیده اقتدار مرد از منظر تجربی و زیسته همسران (زنان متأهل) در بستری بومی پرداخته است. دوم؛ با توجه به خلأ پژوهشی موجود در زمینه‌ی مدل‌سازی تجربی اقتدار مرد از منظر همسران در بستر فرهنگی ایران، به‌نظر می‌رسد تدوین یک مدل مفهومی مبتنی بر رویکرد کیفی بتواند به شفاف‌سازی ابعاد این پدیده کمک کند. چنین مدلی می‌تواند با بازتعریف اقتدار در قالب یک ساختار تعاملی، زمینه‌های لازم برای درک بهتر پویایی قدرت در خانواده‌های معاصر را فراهم آورد. با عنایت به تفاوت ادراکی میان زنان و مردان از معنای اقتدار و این که تاکنون پژوهشی به‌صورت نظام‌مند به بررسی اقتدار مرد از منظر زنان نپرداخته است، کاوش در ابعاد و مقوله‌های اصلی این مفهوم از منظر زنان به‌عنوان کنشگران اصلی که این پدیده را در زندگی روزمره تجربه می‌کنند، ضرورت می‌یابد. چنین واکاوی می‌تواند شکاف میان الگوهای نظری انتزاعی و واقعیت‌های عینی خانواده‌های معاصر را آشکار سازد. ازاین‌رو، پرسش اصلی پژوهش حاضر چنین تنظیم شده است: مدل مفهومی اقتدار مرد از دیدگاه همسران (زنان متأهل) چیست؛ این مدل دارای چه ابعاد یا مقوله‌های اصلی است؛ و مدل مفهومی حاصل چگونه تبیین می‌شود؟

روش پژوهش

روش این پژوهش به لحاظ هدف، یک پژوهش بنیادی^۱ و از نظر رویکرد، کیفی است که باهدف تدوین مدل مفهومی اقتدار مردان از منظر همسران انجام شده است (کرسول^۲، ۲۰۰۷، ص ۶۲). به منظور دستیابی به این هدف و بررسی مدل معتبر، از روش تحلیل محتوای کیفی قراردادی^۳ برای تحلیل داده‌ها استفاده شد. جامعه پژوهش را زنان متأهل تشکیل دادند. نمونه‌گیری به روش هدفمند و تا زمانی ادامه یافت که داده‌های جدیدی به مقوله‌ها افزوده نشد و پژوهشگران به کفایت داده‌ها دست یافتند. حجم نمونه نهایی شامل ۲۰ نفر از زنان متأهل بود. معیارهای ورود به پژوهش شامل جنسیت زن، متأهل بودن، داشتن حداقل ۳ سال زندگی مشترک، سن بین ۲۵ تا ۵۰ سال و تمایل به مشارکت داوطلبانه بود. معیارهای خروج نیز شامل عدم تمایل به ادامه همکاری و دریافت خدمات مشاوره روانشناسی در حین پژوهش تعیین گردید. اطلاعات جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان

کد	سن	مدت ازدواج	تعداد فرزند	سطح تحصیلات	وضعیت اشتغال	شهر
P1	۳۷	۱۲	۲	ارشد	خانه‌دار	تهران
P2	۴۶	۲۶	۴	دکتری	شاغل	تهران
P3	۳۴	۱۰	۲	لیسانس	شاغل	تهران
P4	۲۵	۵	۱	سطح ۲	طلبه	قم
P5	۳۱	۶	۲	دیپلم	خانه‌دار	تهران
P6	۲۶	۴	۱	لیسانس	شاغل	کرج
P7	۴۰	۱۵	۳	لیسانس	خانه‌دار	تهران
P8	۴۰	۱۲	۳	لیسانس	خانه‌دار	تهران
P9	۴۹	۲۵	۲	دیپلم	خانه‌دار	تهران
P10	۲۶	۳	۱	دیپلم	شاغل	تبریز
P11	۳۸	۱۰	۴	سطح ۲	خانه‌دار	قم
P12	۴۰	۱۵	۲	ارشد	شاغل	تهران
P13	۴۱	۱۷	۲	دیپلم	خانه‌دار	تهران
P14	۵۰	۲۵	۳	دیپلم	خانه‌دار	تبریز
P15	۳۸	۱۲	۲	دیپلم	خانه‌دار	تهران

1. Basic research.

2. Creswell, J.

3. Conventional Qualitative Content Analysis

کد	سن	مدت ازدواج	تعداد فرزند	سطح تحصیلات	وضعیت اشتغال	شهر
P16	۴۰	۶	۲	لیسانس	شاغل	تهران
P17	۳۳	۶	۱	لیسانس	شاغل	رشت
P18	۴۴	۲۰	۱	دیپلم	خانه‌دار	تهران
P19	۴۴	۲۵	۲	دیپلم	خانه‌دار	قزوین
P20	۲۶	۶	۲	لیسانس	خانه‌دار	تهران
P1	۳۷	۱۲	۲	ارشد	خانه‌دار	تهران
P2	۴۶	۲۶	۴	دکتری	شاغل	تهران
P3	۳۴	۱۰	۲	لیسانس	شاغل	تهران

داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با همسران گردآوری شد. این نوع مصاحبه روشی رایج برای گردآوری داده‌های غنی و دستیابی به دیدگاه‌های درونی^۱ مشارکت‌کنندگان در زمینه‌های پدیده‌های اجتماعی است (جانیر^۲، ۲۰۲۴، ص ۲؛ مک‌لئود^۳، ۲۰۲۴، ص ۲۲). پیش از اجرا، سؤالات مصاحبه توسط اساتید خبره مورد بررسی دقیق قرار گرفته و روایی محتوایی آن‌ها تأیید شد. در نهایت، با ۲۰ نفر از همسران (زنان) مصاحبه به عمل آمد (احمد^۴، ۲۰۲۵، ص ۱۶؛ جنینگز؛ یگر^۵، ۲۰۲۵، ص ۱۵). مصاحبه‌ها پس از ضبط، به صورت کامل پیاده‌سازی شدند و متن آن‌ها برای تحلیل و فرآیند کدگذاری قرار گرفت (آل‌عیسوی^۶، ۲۰۲۲، ص ۴). در گام نخست و با بررسی اولیه این متون، کد باز اولیه مرتبط با مفهوم اقتدار همسران شناسایی و کشف شد. این مرحله شامل برجسب‌گذاری قطعات داده برای شناسایی ایده‌های اولیه است (کانر و همکاران^۷، ۲۰۲۴، ص ۳۰۳؛ مک‌لئود، ۲۰۲۴، ص ۲۳). پس از برداشت‌های اولیه، به منظور پالایش و اعتباربخشی مقدماتی آن‌ها، فرآیندی تعاملی و مبتنی بر بازخورد تخصصی صورت پذیرفت. در این مرحله، کدهای اولیه در جلسات متعدد و رفت‌وبرگشتی با اساتید پژوهشی مورد بحث و بررسی دقیق قرار گرفت تا از طریق جلب نظر خبرگان ثانویه، سوگیری‌های احتمالی کاهش و دقت دسته‌بندی‌ها تأیید شود (آل‌عیسوی، ۲۰۲۲، ص ۱۰) و در نهایت، ۴۵۱ کد نهایی استخراج شد. بررسی هر کد از حیث تناسب مفهومی با پدیده پژوهش (اقتدار)، وضوح معنایی، تمایز از سایر مفاهیم و حذف موارد تکراری یا حاشیه‌ای بود (فیشلر مالون؛ کارمایکل، ۲۰۲۵، ص ۳۰). خروجی این

1. Emic.
2. Junnier, F.
3. McLeod, S.
4. Ahmed, S.
5. Jennings & Yeager.
6. Al-Eisawi, D.
7. Connor et al.

فرآیند، کاهش حجم مفاهیم اولیه و رسیدن به ۸۸ کد باز نهایی با قوام مفهومی بالاتر بود که برای مرحله اعتبارسنجی کمی آماده شدند (آل عیساوی، ۲۰۲۲، ص ۸). در ادامه و به منظور سنجش عینی تر اعتبار این ۸۸ کد باز نهایی، از روش های کمی ارزیابی استفاده شد تا از طریق جلب نظر خبرگان ثانویه، سوگیری های ناشی از تفسیر محققان کاهش یافته و غنای نتایج افزایش یابد (آل عیساوی، ۲۰۲۲، ص ۸-۱۰). بدین منظور، فهرست کدها همراه با تعاریف مختصر در اختیار ۱۱ نفر از خبرگان حوزه روان شناسی خانواده و زوج درمانی قرار گرفت. از این خبرگان درخواست شد تا هر کد را بر اساس دو شاخص روایی محتوا، شامل نسبت روایی محتوایی^۱ و شاخص روایی محتوایی^۲، ارزیابی کنند. علاوه بر این، برای افزایش اعتمادپذیری یافته ها، کدها و مقوله های اصلی استخراج شده به مشارکت کنندگان ارائه و بازخورد آن ها اعمال گردید (لینکلن و گوبا، ۱۹۸۵). همچنین، برای تحقق بررسی همتا^۳، دو نفر از متخصصان حوزه خانواده فرآیند کدگذاری را بررسی کرده و تناسب کدها با داده های مصاحبه را تأیید کردند (کرسول، ۲۰۰۷). برای تأمین تأییدپذیری^۴ نیز، مقوله های استخراج شده توسط دو تن از اساتید راهنما که در روش های کیفی تخصص دارند، بازبینی و تأیید شدند (لینکلن و گوبا، ۱۹۸۵). پس از تأیید اعتبار محتوایی، تحلیل داده ها در سه مرحله کدگذاری اولیه، استخراج زیرمقوله ها و شناسایی مقوله های اصلی انجام شد. در مرحله کدگذاری اولیه، کدها با دقت بیشتری برچسب گذاری و مفهوم پردازی شدند. در مرحله بعد، کدهای اولیه بر اساس اشتراکات معنایی در قالب زیرمقوله ها دسته بندی شدند و نهایتاً مقوله های اصلی پژوهش شناسایی گردیدند تا مدل مفهومی نهایی تدوین شود (آل عیساوی، ۲۰۲۲، ص ۹). در سراسر این مراحل پژوهش، ملاحظات اخلاقی از جمله اخذ رضایت آگاهانه، حفظ محرمانگی و رعایت حق انصراف داوطلبانه مشارکت کنندگان در هر زمان، به دقت مورد توجه قرار گرفت (کرسول، ۲۰۰۷، ص ۱۴۱).

یافته ها

نخستین سؤال این پژوهش، چستی مدل مفهومی اقتدار مردان از منظر همسران بود. برای پاسخ به این پرسش، در گام نخست داده های مصاحبه ها در سه مرحله کدگذاری اولیه، استخراج زیرمقوله ها و شناسایی مقوله های اصلی تحلیل شدند. نتایج این کدگذاری در قالب ۲۳ کد زیرمقوله و ۷ کد مقوله اصلی سازمان دهی شد. جدول ۲ شاخص های روایی محتوایی (CVI) و نسبت روایی محتوایی (CVR) مقوله های اصلی مدل را به همراه زیرمقوله ها نشان می دهد.

-
- 1.Content Validity Ratio.
 - 2.Content Validity Index.
 3. Peer Check
 - 4.Confirmability

جدول ۲. شاخص‌های روایی محتوایی زیرمقوله‌های مدل اقتدار از منظر همسران

زیرمقوله‌ها	CVI	CVR
تعیین سیاست‌ها و قوانین	۱	۱
مدیریت منابع خانواده	۰/۹۱	۱
برنامه‌ریزی و پیشگیری	۱	۱
تنظیم هیجان رفتاری	۰/۸۲	۱
تعامل متعادل	۰/۹۱	۱
سرماپه‌گذاری عاطفی	۰/۹۱	۱
همراهی عاطفی	۱	۰/۸۲
ثبات در روش	۰/۹۱	۱
نظارت و بازخورد	۰/۹۱	۱
احترام به علایق	۰/۹۱	۱
عدم تبعیض	۰/۹۱	۱
انتقال ارزش‌ها	۰/۹۱	۱
الگو بودن	۰/۸۲	۱
تصمیم‌گیری مشارکتی در خانواده	۱	۱
مشارکت دادن همسر در تربیت فرزند	۱	۰/۸۲
برآورده کردن نیازهای مالی همسر و خانواده	۰/۹۱	۰/۸۲
برآورده کردن نیازهای جنسی همسر	۰/۹۱	۰/۸۲
ابراز محبت کلامی	۰/۹۱	۰/۸۲
پرهیز از تحقیر و تمسخر	۰/۹۱	۰/۸۲
تقویت پویایی‌های درونی خانواده	۰/۹۱	۰/۶۴
تقویت پویایی‌های برون خانواده	۱	۰/۸۲
آموزش مهارت‌ها و مسئولیت‌ها	۱	۱
آموزش مهارت‌های مالی و شغلی	۰/۹۱	۰/۸۲

گام دوم، اعتبارسنجی این زیرمقوله‌ها بود. برای حصول اطمینان از «روایی محتوایی» یافته‌ها، در فرآیند ارزیابی روایی محتوایی، یازده نفر از متخصصان حوزه روان‌شناسی خانواده و زوج‌درمانی مشارکت داشتند. از میان آنان، هفت نفر دارای درجه دکتری تخصصی و چهار نفر دانشجوی دکتری بودند. خبرگان هر زیرمقوله را بر اساس دو شاخص روایی محتوا، شامل نسبت روایی محتوایی (CVR) و شاخص روایی محتوایی (CVI)، ارزیابی کردند. با توجه به تعداد ۱۱ خبره، مقدار بحرانی CVR معادل ۰/۵۹ و حداقل مقدار قابل قبول CVI معادل ۰/۷۹ در نظر گرفته شد. همان‌طور که جدول (۲) نشان می‌دهد، تمامی ۲۳ زیرمقوله از شاخص روایی محتوا و نسبت روایی محتوا مطلوبی برخوردار بودند. مقدار CVI برای همه مقوله اصلی‌ها بالاتر از ۰/۷۹ و میانگین کل آن ۰/۹۴ بود. همچنین مقدار CVR برای همه مقوله اصلی‌ها بالاتر از ۰/۵۹ و میانگین کل آن ۰/۸۶ به دست آمد. این یافته‌ها

حاکمی از اعتبار محتوایی مناسب مدل از دیدگاه متخصصان و تأیید مشارکت کنندگان در تبادل نظر با آنان است. این مدل شامل ۷ کدهای انتخابی است که عبارتند از: توان راهبری، حمایت، تربیت، مشارکت، تأمین، ارتباط مؤثر و آموزش. این هفت مقوله در تعامل با یکدیگر، ساختار اقتدار مطلوب مرد از نگاه همسران را تشکیل می‌دهند. توان راهبری شامل زیرمقوله‌هایی نظیر تعیین سیاست‌ها و قوانین خانواده، مدیریت منابع، برنامه‌ریزی و پیشگیری، تنظیم هیجان رفتاری و تعامل متعادل است. حمایت از سرمایه‌گذاری عاطفی، همراهی عاطفی، ثبات در روش و نظارت و بازخورد شکل گرفته است. تربیت دربرگیرنده احترام به علائق، عدم تبعیض، انتقال ارزش‌ها و الگوبودن می‌باشد. مشارکت شامل تصمیم‌گیری مشارکتی و مشارکت دادن همسر در تربیت فرزند است. تأمین به برآورده کردن نیازهای مالی و جنسی همسر اشاره دارد. ارتباط مؤثر از ابراز محبت کلامی، پرهیز از تحقیر و تمسخر و تقویت پویایی‌های درونی و بیرونی خانواده تشکیل شده است. درنهایت آموزش شامل آموزش مهارت‌ها و مسئولیت‌ها و آموزش مهارت‌های مالی و شغلی می‌باشد. در ادامه، به‌منظور شفاف‌سازی فرآیند کدگذاری، جدول ۳ کدهای اولیه، زیرمقوله‌ها و مقوله‌های اصلی پژوهش را به‌صورت تفکیک‌شده ارائه می‌دهد.

جدول ۳: شاخص‌های روایی محتوایی مقوله اصلی‌های مدل اقتدار از منظر همسران

مقوله‌های اصلی	زیر مقوله‌ها	کد اولیه
توان راهبری	تعیین سیاست‌ها و قوانین	تعیین و اجرای عملیات اجرایی خانه (ساعات خواب، تکالیف، زمان تلویزیون)
		تعیین حد و حدود معاشرت متناسب با سن
		نظارت بر رسانه‌های و دسترسی دیجیتال کنترل‌شده
		ممانعت از ورود عادات زیان‌آور به فضای خانوادگی
	مدیریت منابع خانواده	تقسیم منصفانه منابع مالی و مادی
		برعهده گرفتن نقش مدیریت کلان خانواده توسط مرد
		تصمیم‌گیری‌های مهم اقتصادی خانوادگی
		کاهش فشار و استرس‌های مالی خانواده
		تقسیم شرعی ارث
	برنامه‌ریزی و پیشگیری	پیش‌بینی مشکلات احتمالی
		آماده کردن راه حل برای حل مشکل
		آرامش‌بخشی در بحران
		حمایت در بحران
		به‌کارگیری همه اعضا خانواده در بحران
	تنظیم هیجان رفتاری	آرام‌سازی فضای خانه با لحن آرام
		کنترل هیجان‌های منفی

مقوله‌های اصلی	زیر مقوله‌ها	کد اولیه
		مدیریت و کاهش تنش‌های خانوادگی
		کوتاه آمدن به‌جا
	تعامل متعادل	تلفیق قاطعیت و مهربانی
		احترام به حریم شخصی
		پرهیز از کنترل نابجا
		پرهیز از زورگویی
حمایت	سرمايه‌گذاري عاطفي	حمایت‌گری مسئولانه مرد
		پشتیبانی عاطفی ویژه از دختران
		ادامه حمایت عاطفی پس از استقلال فرزندان
		ایجاد بستر امن برای بیان احساسات
		ایجاد صمیمیت با رفتارهای حمایتی
تربیت	همراهی عاطفی	گوش دادن فعال
		وقت گذاشتن با خانواده
		هدیه دادن
		وقت گذاشتن اختصاصی با همسر
	ثبات در روش	ثبات در روش‌های تربیتی
		هماهنگی مرد و مادر در تربیت
		پرهیز از رفتارهای دوگانه (عمل کردن به آنچه از فرزند خواسته می‌شود)
	نظارت و بازخورد	نظارت متناسب سنی
		نظارت متناسب موضوعی
	احترام به علایق	بازخورد دوره‌ای
		احترام به علایق و انتخاب‌های کودکان
		اجتناب از تحمیل باورها بر فرزندان
		اجازه تصمیم‌گیری به فرزندان (استقلال تدریجی)
	عدم تبعیض	برابری در رفتار با همه فرزندان
		پرهیز از تبعیض جنسیتی (دختر/پسر)
	انتقال ارزش‌ها	آموزش ارزش‌های فرهنگی مرد، به فرزند
		آموزش ارزش‌های اخلاقی مرد، به فرزند
		شفافیت و صداقت در رفتار روزمره مثل پنهان نکردن مسائل مهم، دروغ نگفتن
	الگو بودن	پایبندی به وعده‌ها و تعهدات مثل قول دادن و عمل کردن الگوسازی برای فرزندان
		نظم شخصی و وقت‌شناسی مثل وقت گذاشتن به‌موقع برای کار، خانواده و مسئولیت‌ها
		مسئولیت‌پذیری در کار و اجتماع مثل عمل به وظایف شغلی و اجتماعی به‌عنوان الگو

مقوله‌های اصلی	زیر مقوله‌ها	کد اولیه
		رشد فردی و یادگیری مداوم مثل مطالعه، یادگیری مهارت‌های تازه در حضور فرزندان
		رعایت سبک زندگی سالم مثل تغذیه سالم، ورزش، پرهیز از رفتارهای پرخطر مثل اعتیاد
		پایبندی به تلاش مستمر
مشارکت	تصمیم‌گیری مشارکتی در خانواده	مشارکت فرزندان در تصمیم‌گیری‌های روزمره (مثل انتخاب محل، خرید)
		مشارکت در فعالیت‌های خانوادگی (مسافرت، تفریحی، دیدار فامیل)
		مشارکت همسر در برنامه‌ریزی آموزشی (فرزندان تعیین قواعد)
		مشارکت در حل بحران (نقش دادن به بچه‌ها در شرایط سخت)
		مشارکت در امور اقتصادی کوچک (مدیریت هزینه‌های خرد، خرید روزانه)
		مشورت گرفتن از همسر در تصمیم‌ها
	مشارکت دادن همسر در تربیت فرزند	اهمیت دادن به نظرات و مشورت اعضای خانواده در تصمیم‌گیری
		هماهنگی با همسر در تربیت فرزند
تأمین	برآورده کردن نیازهای مالی همسر و خانواده	فراهم کردن نیازهای اولیه خانواده
		فراهم کردن مسکن و سرپناه
	برآورده کردن نیازهای جنسی همسر	شناسایی ترجیحات و انتظارات جنسی همسر
		تأمین بستر عاطفی پیش از رابطه جنسی
		اولویت‌دهی به لذت و ارضای همسر
ارتباط مؤثر	ابراز محل کلامی	ستایش و تحسین صریح
		ابراز عشق و دلبستگی
		تشکر و قدرشناسی هدفمند
	پرهیز از تحقیر و تمسخر	عدم تحقیر فرزند در جمع
		عدم تمسخر همسر یا فرزند در جمع‌های فامیلی
		پرهیز از فحاشی به اعضای خانواده هنگام عصبانیت
	تقویت پویایی‌های درونی خانواده	مدیریت خشم و کنترل هیجانات مثل الگو در مواجهه با عصبانیت
		ارشاد و نصیحت محترمانه
		ایجاد نشاط خانوادگی با شوخ‌طبعی و رفتار شاد مرد
		اعتماد به معاشرت و رفت‌وآمد متعارف همسر

مقوله‌های اصلی	زیر مقوله‌ها	کد اولیه
		تقویت خانواده از طریق فعالیت‌های مشترک
		گفتگو، بازی و فعالیت مشترک، وقت گذراندن با فرزندان
		تقویت اعتماد به نفس فرزندان از طریق حمایت از مرد
	تقویت پویایی‌های برون خانواده	پیوندهای خویشاوندی سالم (دعوت، مهمانی، رفت‌وآمد)
		اجرای آیین‌ها و مراسم خانوادگی و الزام به آن
		فعالیت مشترک و حل مشکلات فامیل
		احترام به فامیل همسر
آموزش	آموزش مهارت‌ها و مسئولیت‌ها	ثبت‌نام در مراکز آموزشی/مهارتی (آموزش مهارت)
		عدم غفلت از آموزش مهارت‌های اجتماعی به فرزندان
		آموزش مهارت‌های زندگی به فرزندان
		پرورش حس مسئولیت‌پذیری در کودکان
	آموزش مهارت‌های مالی و شغلی	آشنایی کودکان با مفاهیم پول و خرید و فروش
		تشویق به پس‌انداز و مدیریت هزینه‌ی روزمره
		آشنایی با محیط‌های کاری و نقش‌های شغلی مختلف

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، تدوین مدل مفهومی اقتدار مرد در خانواده از دیدگاه همسران بر اساس منابع اسلامی بود. این مدل، اقتدار مرد را از این منظر، بر اساس هفت مقوله اصلی شامل توان راهبری، حمایت، تربیت، مشارکت، تأمین، ارتباط مؤثر و آموزش تبیین می‌کند. در ادامه، به بسط و تشریح این مقوله‌های اصلی پرداخته می‌شود تا ابعاد مختلف این مفهوم در پرتو تعالیم اسلامی روشن گردد.

توان راهبری به عنوان یکی از مقوله‌های اصلی و بنیادین اقتدار مرد در خانواده، ریشه در اصل قرآنی «قوامیت» دارد که در آیه ۳۴ سوره نساء به وضوح به آن اشاره شده است. توان راهبری که در متون اسلامی با مفهوم قوامیت پیوند خورده، به معنای مسئولیت اجرایی برای مدیریت کلان خانواده و صیانت از حریم آن تعریف می‌شود (جدیری، ۱۴۰۳، ص ۱۳۶؛ زارعی توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۶۸). این مقوله اصلی شامل پنج زیرمقوله است که هر یک جنبه‌ای از توان راهبری را تبیین می‌کند. توان راهبری مستلزم تعیین سیاست‌ها و قوانین شفاف و عادلانه در خانواده است تا همه اعضا بدانند چه انتظاری از آن‌ها می‌رود و مرزهای تصمیم‌گیری کجاست. همچنین توان راهبری یعنی مدیریت بهینه منابع مالی، زمانی و انسانی به گونه‌ای که نیازهای خانواده تأمین شود و از ائتلاف منابع جلوگیری گردد. در پژوهش‌های بین‌المللی نیز نشان داده شده

است که الگوی اعمال قدرت مردان در خانواده‌های معاصر از سلطه‌ی آشکار به سمت اقناع و هژمونی تغییر یافته است که با مقوله اصلی «توان راهبری» به عنوان یک رهبری اقناع کننده هم سو است (رجب دوست و همکاران، ۲۰۲۵). افزون بر این، توان راهبری مستلزم برنامه ریزی و پیشگیری است؛ به این معنا که فرد باید نیازها و مشکلات آینده را پیش بینی کرده، فشارهای اقتصادی را کاهش دهد و تصمیمات خردمندانه‌ای برای دستیابی به اهداف خانواده اتخاذ کند. از سوی دیگر، توان راهبری ایجاب می کند که فرد در مواجهه با بحران‌ها و تنش های خانوادگی، هیجانات خود را تنظیم کرده و واکنش های تکانشی و مخرب از خود نشان ندهد؛ و در نهایت، توان راهبری به معنای تعامل متعادل و برقراری رابطه منصفانه و مبتنی بر احترام با همسر و فرزندان است، نه تحکم و یک جانبه گری. برای روشن تر شدن مفهوم «توان راهبری» و تجسم عینی آن در بستر خانواده، مفاهیم استخراج شده از داده های مصاحبه با همسران به عنوان مثال های کاربردی ارائه می شود: «همسرمدیر خوبیه، همه چی رو با برنامه ریزی پیش می بره، تصمیم های درست می گیره، از قبل همه چی رو حساب می کنه، واقعاً می دونه چطور خانواده رو اداره کنه.» این حمایت، گویای مسئولیت اجرایی برای مدیریت کلان خانواده و صیانت از حریم آن است. همچنین، «اقتدار مرد در خونه بر اساس محبت و مسئولیت پذیری بوده برام ولی محبتش بیشتر.» این اصل نشان می دهد که رهبری مؤثر، بر پایه اقتدار برخاسته از محبت و مسئولیت پذیری بنا می شود، نه صرفاً کنترل. در کنار توان راهبری و مدیریت کلان خانواده، حمایت عاطفی اعضای خانواده نیز اهمیت ویژه ای دارد.

حمایت عاطفی به عنوان یکی از مقوله های اصلی بنیادین اقتدار مرد در خانواده، بر پایه ایجاد احساس ارزشمندی و ایمنی بنیادین در تمام اعضای خانواده استوار است (جان بزرگی، ۱۴۰۲، ص ۴۳). این مقوله اصلی شامل دو زیرمقوله است که هر یک جنبه ای از حمایت را تبیین می کند. نخست، سرمایه گذاری عاطفی؛ «همسرمدیر برای من خیلی وقت می ذاره، حتی وقتی خیلی خسته ست از سرکار میاد، بازم میاد پیش من می نشیند حرف می زنه، واقعاً احساس می کنم براش مهمم.» به این معنا که مرد مقتدر باید زمان، انرژی و توجه خود را برای تقویت روابط عاطفی با همسر و فرزندان صرف کند. این سرمایه گذاری عاطفی به ویژه در حفظ پیوندهای عاطفی با دختران و فرزندان مستقل تبلور می یابد، نه تنها امنیت روانی آنان را تضمین می کند، بلکه الگوی صحیح ارتباط با جنس مخالف را در ذهنشان نهادینه می سازد (نورافنی و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۴۷۲). این حمایت عاطفی حتی پس از استقلال فرزندان نیز تداوم یافته و با حفظ پیوند قلبی، هویت خانوادگی را در گذر زمان حفظ می کند. دومین زیرمقوله، همراهی عاطفی؛ «وقتی مادرم فوت کرد و باردار بودم، همسرمدیر گفت من هستم نگران نباش. از نظر روحی و عاطفی خیلی کمکم کرد.» به این معنا که مرد

مقتدر در کنار اعضای خانواده باشد، در لحظات سخت و شادی آنان را تنها نگذارد و احساساتشان را درک کند. همراهی عاطفی یعنی ایجاد بستر امن برای بیان احساسات و تنظیم هیجانی؛ بدین معنا که مرد با تنظیم رفتار هیجانی خود و ایجاد فضای آرام، به همسر و فرزندان اجازه می‌دهد بدون واکنش از قضاوت، احساسات خود را بیان کنند (ارنائی و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۷۰). در شرایط بحرانی، صلابت رفتاری مرد و مدیریت خشم او، مانع از انتقال فشار به سایر اعضا شده و امنیت روان‌شناختی خانه را حفظ می‌کند (نظری، ۱۴۰۰، ص ۴۴). برای عینی‌سازی مفهوم حمایت، می‌توان به نمونه‌ای از داده‌های مصاحبه با همسران اشاره کرد: «در مشکلات به من دلداری می‌دهد... وقتی می‌ترسم به من آرامش می‌دهد». این گزاره بیانگر همراهی عاطفی و سرمایه‌گذاری عاطفی همسر در رابطه است. ایجاد این بستر عاطفی امن، زمینه را برای تربیت متوازن و مقتدرانه فرزندان فراهم می‌سازد.

تربیت به‌عنوان یکی از ستون‌های اقتدار مرد در خانواده، بر پایه تعادل میان نظارت متناسب با سن و پاسخ‌دهی عاطفی استوار است (نظری، ۱۴۰۰، ص ۶۱). این مقوله اصلی شامل شش زیرمقوله است که هر یک جنبه‌ای از تربیت مقتدرانه را تبیین می‌کند. نخست، ثبات در روش؛ به این معنا که مرد در برخورد با فرزندان، رویه‌های تربیتی یکسان و قابل پیش‌بینی داشته باشد و از رفتارهای دوگانه و متناقض پرهیز کند. دومین زیرمقوله، نظارت و بازخورد؛ یعنی مرد به‌طور مستمر بر رفتار و عملکرد فرزندان نظارت داشته باشد و بازخوردهای مناسب و به‌موقع ارائه دهد، بدون اینکه به حریم شخصی آنان تجاوز کند. سومین زیرمقوله، احترام به علائق؛ به این معنا که مرد به سلیقه‌ها، استعدادها و علایق فردی فرزندان احترام بگذارد و استقلال نسبی آنان را به رسمیت بشناسد. چهارمین زیرمقوله، عدم تبعیض؛ یعنی مرد بین فرزندان بر اساس جنسیت، سن یا هر معیار دیگری تبعیض قائل نشود و با همه به‌طور عادلانه رفتار کند. پنجمین زیرمقوله، انتقال ارزش‌ها؛ به این معنا که مرد ارزش‌های فرهنگی، اخلاقی و دینی را از طریق گفتار و رفتار خود به فرزندان منتقل کند، نه از طریق تحمیل و زور؛ و ششمین زیرمقوله، الگو بودن؛ یعنی مرد خودش عملاً به آنچه از فرزندان می‌خواهد پایبند باشد، چراکه رفتار عملی او مؤثرترین روش تربیتی است. برای عینی‌سازی مفهوم تربیت، می‌توان به نمونه‌ای از داده‌های مصاحبه با همسران اشاره کرد. یکی از مشارکت‌کنندگان بیان داشته است: «همسر در درس خواندن فرزندانم خیلی پیگیر بود... همیشه می‌خواست پیشرفت کنیم». این روایت گویای ثبات در روش و نظارت و بازخورد متناسب است. همچنین مشارکت‌کننده دیگری اظهار داشته است: «برای خیلی چیزها قانون داشت... می‌خواست که چارچوب داشته باشیم». این عبارت نشان‌دهنده نظارت و بازخورد مناسب همراه با احترام به استقلال نسبی فرزندان است. چنین تربیتی مستلزم آن است که اعضای

خانواده به طور فعال در تصمیم‌گیری‌های کلیدی مشارکت کنند.

مشارکت از مقوله‌های اصلی متمایزکننده مدل اقتدار مرد در پژوهش حاضر، گذار از «قدرت فردمحور» به «ساختار اشتراکی» و ایجاد ارتباط عاطفی عمیق است. الگوهای سنتی که اقتدار را در انحصار تصمیم‌گیری یک‌جانبه مرد می‌دانند، در این مدل اقتدار نه یک «حق ایستا»، بلکه یک «کنشگری عناصر گفتمانی» ادراک می‌شود که بر پایه داوری و مصلحت جمعی استوار است. در این زمینه، قره‌داغی و مبینی کشه (۱۳۹۹) نشان داده‌اند که نقش‌های جنسیتی در خانواده‌های با تجربه طلاق دستخوش تغییرات معناداری می‌شود و این تغییرات بر مؤلفه‌هایی مانند موفقیت و روابط عاطفی محدود تأثیر می‌گذارد. این یافته‌ها می‌تواند در تبیین چالش‌های ادراکی زنان و مردان نسبت به «مشارکت» و «تصمیم‌گیری مشترک» در خانواده‌های معاصر راهگشا باشد. «همسر توی خرید خونه و ماشین با من مشورت می‌کنه، از من نظر می‌پرسه، ولی تصمیم نهایی رو خودش می‌گیره.» این مقوله اصلی شامل دو زیرمقوله است که هر یک جنبه‌ای از مشارکت را تبیین می‌کند. نخست، تصمیم‌گیری مشارکتی در خانواده؛ به این معنا که مرد مقتدر، همسر و فرزندان را به طور آگاهانه در تصمیم‌گیری‌های روزمره و راهبردی خانواده درگیر می‌کند. این رویکرد بالاترین سطح رضایت زناشویی را در جوامع توسعه‌یافته به همراه می‌آورد (وانگ و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۲). این موضوع با اصل «مشورت و شورا» در منابع اسلامی انطباق کامل داشته و نشان‌دهنده پختگی مدیریتی مرد است. چراکه تصمیم‌گیری مشارکتی نه تنها از قدرت مرد نمی‌کاهد، بلکه با ایجاد «حس مالکیت» نسبت به تصمیمات در سایر اعضا، تاب‌آوری خانواده را در برابر بحران‌ها افزایش می‌دهد (نابیری^۱، ۲۰۲۵، ص ۲۵؛ زارعی توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۸۰). دومین زیرمقوله، مشارکت دادن همسر در تربیت فرزند؛ به این معنا که مرد در فرآیند تربیت فرزندان، همسر خود را شریک و همراه بداند و تصمیمات تربیتی را به صورت مشترک با او اتخاذ کند. از نظر نظریه سیستم‌ها، زمانی که مرد از اعمال قدرت بدون مشورت به ویژه در اموری که به زیست‌جهان زن مربوط می‌شود پرهیز می‌کند، از شکل‌گیری الگوی مخرب «قدرت رقابتی» جلوگیری کرده و انسجام خانواده را تثبیت می‌نماید (وانگ و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۲؛ سلطانیان و همکاران، ۱۴۰۲، ص ۳۰۸). مدل اقتدار پویای خانواده، به مثابه موتور محرک نظام خانواده که اقتدار مرد را از جایگاه صرف به یک کنشگری پویا و پذیرفته‌شده تبدیل می‌کند (وانگ و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۲). در این تراز، اقتدار نه به معنای تفوق، بلکه به مثابه یک «تعهد اخلاقی» برای صیانت از سلامت روانی و پایداری سیستم خانواده بازتعریف می‌شود. تبیین مشارکت مرد در تصمیمات جمعی، زمینه را برای پرداختن به

1.Nabirye, K.

مسئولیت‌های تأمین نیازهای خانواده فراهم می‌آورد.

تأمین به عنوان یکی از ارکان بنیادین اقتدار مرد در خانواده، فراتر از مسئولیت‌های مالی سنتی تعریف شده و به مثابه یک چتر حمایتی فراگیر تبیین می‌شود (جان‌بزرگی، ۱۴۰۲، ص ۳۰). این مقوله اصلی شامل دو زیرمقوله است که هر یک جنبه‌ای از تأمین را تبیین می‌کند. نخست، تأمین‌کنندگی؛ به این معنا که مرد مسئولیت تأمین زیرساخت‌های رفاهی و مالی خانواده را در قالب «نفقه» بر عهده دارد، اما این تأمین تنها محدود به جنبه مالی نیست، بلکه شامل «تأمین عاطفی»، ایجاد امنیت روانی و پاسخگویی به نیازهای اساسی همسر نیز می‌شود (ملکی؛ جدیری، ۱۴۰۲، ص ۳۸؛ دوزی‌اک و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۱۵). از نظر مقاصدی، غایت این تأمین‌کنندگی، «حفظ نفس» و «تکریم کرامت» زن است، به گونه‌ای که مرد با ایجاد یک «تکیه‌گاه امن»، زمینه‌ساز شکوفایی استعدادهای همسر می‌شود (آلول و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۱۶۲؛ جان‌بزرگی، ۱۴۰۲، ص ۴۳). دومین زیرمقوله، برآورده کردن نیازهای جنسی؛ به این معنا که تأمین تنها به ابعاد مالی و عاطفی محدود نمی‌شود، بلکه پاسخگویی به نیازهای جنسی همسر نیز بخشی از مسئولیت تأمین در خانواده است. زمانی که تأمین نیازها با ارتباط انسانی و مشارکت عادلانه همراه باشد، اقتدار از قالب سلطه‌گری خارج شده و به ابزاری برای تحقق «عدالت و شفقت» تبدیل می‌شود که پایداری معنوی و رضایت همه اعضا را تضمین می‌کند (ولی‌زاده، ۱۴۰۱، ص ۱۷۰؛ شیرزاد، ۱۴۰۰، ص ۱۴۴). درک مفهوم «تأمین» در خانواده، فراتر از صرف فراهم‌آوری منابع مالی معنا می‌یابد. از نگاه همسران، تأمین متعادل و همه‌جانبه، هسته مرکزی اقتدار مطلوب مرد را شکل می‌دهد. در ادامه، به منظور درک عمیق‌تر این مقوله اصلی، نمونه‌هایی از روایت‌های مشارکت‌کنندگان ارائه می‌شود؛ یکی از زنان با اشاره صریح به نقش نان‌آوری مرد اظهار داشت: «مرد مقتدر باید نان‌آور خانه باشد...». این روایت، انتظار بنیادین از مرد برای تأمین معیشت خانواده را نشان می‌دهد. در مصاحبه دیگری، تأمین مالی در کنار ایجاد امنیت برای همسر خود را به شکلی عینی نشان داده است: «خانواده همسر مخالف بودن، ولی ایشون گفتن نه، من دوست دارم که خونه و ماشینم به نام خانمم باشه». همچنین، تأمین نیازهای جنسی و عاطفی نیز بخش جدایی‌ناپذیری از این مقوله اصلی است؛ چنان‌که یکی از مشارکت‌کنندگان تصریح کرد: «یه خانم نیازهایی داره که باید برطرف بشه: نیازهای جنسی حداقل رابطه در هفته داشته باشیم، نوازش‌های قبل خواب...». این یافته‌ها نشان می‌دهد که «تأمین» در خانواده، ترکیبی از مسئولیت‌پذیری مالی، توجه به نیازهای عاطفی و جنسی همسر و ایجاد امنیت برای اوست. پس از اطمینان از تأمین مادی و معنوی خانواده، برقراری ارتباط مؤثر مبتنی بر احترام میان اعضا اهمیت می‌یابد.

ارتباط مؤثر به عنوان یکی از ارکان اصلی مدل اقتدار مرد در خانواده، به مثابه فضای «بینادھنی» زوجین

عمل کرده و بستر لازم برای گفتگو، تفاهم و حل تعارض را فراهم می‌آورد (ارنائی و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۶۵). این رکن بر پایه «گوش دادن فعال» و تنظیم هیجانات رفتاری استوار است که مانع از شکل‌گیری الگوی مخرب «قدرت رقابتی» می‌شود (نظری، ۱۴۰۰، ص ۴۴؛ وانگ و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۱۳). این مقوله اصلی شامل چهار زیرمقوله است که هر یک جنبه‌ای از ارتباط مؤثر را تبیین می‌کند. نخست، ابراز محبت کلامی؛ به این معنا که مرد مقتدر با استفاده از کلمات و جملات محبت‌آمیز، احساسات مثبت خود را نسبت به همسر ابراز می‌دارد. ابراز محبت کلامی و غیرکلامی، همراه با صمیمیت مرد در برقراری ارتباط به‌دوراز تحکم، اقتدار او را از یک قدرت تحمیلی به یک نفوذ معنوی تبدیل کرده و فرآیند «قدرت‌دهی داوطلبانه» را در زن فعال می‌سازد (محمد راست و همکاران^۱، ۲۰۲۴، ص ۳۸۹؛ جان‌بزرگی، ۱۴۰۲، ص ۳۳). دومین زیرمقوله، پرهیز از تحقیر و تمسخر؛ به این معنا که مرد مقتدر از هرگونه رفتار و گفتاری که باعث تحقیر، تمسخر یا کاهش کرامت همسر شود، پرهیز می‌کند. نگاه‌های سنتی که سکوت یا تحکم را نشانه قدرت می‌دانستند، در این مدل جای خود را به «تنظیم هیجان رفتاری» و پذیرش احساسات همسر بدون قضاوت داده‌اند که زیربنای اصلی اقتدار مشروع مرد محسوب می‌شود (نظری، ۱۴۰۰، ص ۴۴؛ ارنائی و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۷۹). قره‌داغی و مبینی‌کشه (۱۳۹۹) نیز نشان داده‌اند که نقش‌های جنسیتی در بستر خانواده شکل می‌گیرند و هرگونه خلل در این ساختار (مانند طلاق) می‌تواند بر درک و بازنمایی این نقش‌ها تأثیر بگذارد. این یافته مؤید آن است که ادراک همسران از اقتدار مرد، فارغ از ساختار عینی، به شدت تحت تأثیر نقش‌های جنسیتی ادراکی و تجارب زیسته‌ی آنان قرار دارد؛ امری که درک صحیح از «ارتباط مؤثر» را در فضای بین‌ذهنی زوجین دوجین می‌سازد. «تکریم و پرهیز از تحقیر» مرز قطعی میان اقتدار و سلطه‌گری را مشخص می‌سازد. مرد مقتدر با صیانت از کرامت اخلاقی زن، امنیت روان‌شناختی را برای او فراهم می‌سازد (ولی‌زاده، ۱۴۰۱، ص ۱۴۶؛ ملکی؛ جدیری، ۱۴۰۲، ص ۴۱). سومین زیرمقوله، تقویت پویایی درونی خانواده؛ به این معنا که ارتباط مؤثر مرد با همسر و فرزندان، باعث افزایش همبستگی، اعتماد و انسجام عاطفی در درون خانواده می‌شود. این سبک از ارتباط، زمینه‌ساز «قدرت‌دهی داوطلبانه» از سوی زن می‌گردد. در واقع، اقتدار مرد تنها زمانی به‌صورت پایدار بروز می‌کند که زن با پذیرش آگاهانه و به رسمیت شناختن صلاحیت همسر، او را به‌عنوان «تکیه‌گاه امن» خانواده بپذیرد (جان‌بزرگی، ۱۴۰۲، ص ۳۳؛ آلولول و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۱۴۴). چهارمین زیرمقوله، تقویت پویایی بیرونی خانواده؛ به این معنا که ارتباط مؤثر مرد، فراتر از فضای درونی خانواده، به تعامل سازنده خانواده با محیط بیرونی (نظام آموزشی، شبکه

خویشاوندی، جامعه و ...) کمک می‌کند. این هم‌افزایی باعث می‌شود که اقتدار از یک ساختار عمودی و آمرانه به یک مسئولیت اخلاقی و کارکردی تغییر یافته و به شکوفایی استعداد های فرزندان و تقویت جایگاه اجتماعی خانواده منجر شود (وانگ و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۱؛ شیرزاد، ۱۴۰۰، ص ۱۴۴).

قرار گرفتن مؤلفه های ابراز محبت کلامی، تشکر و قدرشناسی هدفمند، عدم تحقیر فرزند در جمع و پرهیز از تحقیر و تمسخر در مقوله «ارتباط مؤثر» از آن جهت در مفهوم اقتدار مردان جای می‌گیرد که در این پژوهش، اقتدار به معنای اعمال سلطه، تحمیل اراده یا ایجاد اطاعت از طریق ترس و اجبار مفهوم سازی نمی‌شود؛ بلکه اقتدار در چارچوب توانایی مرد برای هدایت، تنظیم و اثرگذاری سازنده بر روابط و فرایندهای خانواده فهم شده است. از این منظر، کیفیت ارتباط مرد با اعضای خانواده یکی از بسترهای تحقق اقتدار او محسوب می‌شود. ابراز محبت کلامی و تشکر و قدرشناسی هدفمند، با ایجاد پیوند عاطفی، احساس دیده شدن و تقویت رفتارهای مطلوب، زمینه اعتماد و پذیرش متقابل را فراهم می‌کنند و از این طریق امکان اثرگذاری و هدایت غیرتحمیلی را افزایش می‌دهند. از سوی دیگر، عدم تحقیر فرزند در جمع و پرهیز از تحقیر و تمسخر، بیانگر حفظ کرامت اعضای خانواده در فرایند هدایت و اصلاح رفتار است. بر این اساس، اقتدار مرد در مدل حاضر نه از طریق تخریب شخصیت و ایجاد ترس، بلکه از طریق حفظ رابطه، تقویت اعتماد و توانایی اثرگذاری بدون آسیب زدن به کرامت اعضای خانواده تبیین می‌شود؛ بنابراین، «ارتباط مؤثر» در این مدل صرفاً یک مهارت ارتباطی مستقل از اقتدار نیست، بلکه یکی از سازوکارهای ارتباطی تحقق اقتدار سازنده در خانواده است؛ به گونه‌ای که مرد از طریق ارتباط محبت آمیز، قدرشناسی، حفظ کرامت و پرهیز از تحقیر، زمینه نفوذ و اثرگذاری پایدار خود را در روابط خانوادگی فراهم می‌کند.

آنچه در روایت های همسران به روشنی دیده می‌شود، این است که اقتدار مرد بدون «ارتباط مؤثر» به یک ساختار خشک و آمرانه تبدیل می‌شود. از نگاه مشارکت کنندگان، هسته مرکزی این ارتباط، پرهیز از تحقیر و تمسخر همراه با همراهی عاطفی در بحران هاست. یکی از زنان می‌گوید: «همسر من همیشه با من با احترام حرف می‌زنه، حتی وقتی اختلاف نظر داریم، صداشو بلند نمی‌کنه.» در جایی دیگر، نقش این ارتباط در تقویت پویایی درونی خانواده آشکار می‌شود: «وقتی مادرم فوت کرد و باردار بودم، همسر من گفت من هستم نگران نباش. از نظر روحی و عاطفی خیلی کمکم کرد». همچنین، ارتباط مؤثر مرد به تقویت پویایی بیرونی خانواده نیز منجر می‌شود: «همسر من همیشه پشتم بوده، توی جمع از من حمایت می‌کنه، باعث میشه دیگران به من احترام بذارن.» ارتباط مؤثر و صمیمی مرد با خانواده بسترساز آموزش مهارت ها و ارزش های زندگی به فرزندان و همسر می‌شود.

آموزش به عنوان یکی از ارکان اقتدار مرد در خانواده مطرح می‌گردد. این مقوله اصلی متکی بر آموزش مهارت‌ها و مسئولیت‌ها و انتقال ارزش‌های فرهنگی، اخلاقی و مهارت‌های زندگی از طریق مدل‌سازی است (زارعی توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۲۱ و ۸۰). این مقوله اصلی شامل دو زیرمقوله است که هر یک جنبه‌ای از آموزش را تبیین می‌کند. نخست، آموزش مهارت‌ها و مسئولیت‌ها؛ به این معنا که مرد با آموزش عملی و نظری، مهارت‌های لازم برای زندگی (مانند مسئولیت‌پذیری، حل مسئله، مدیریت زمان) را به فرزندان منتقل می‌کند. در عصر دیجیتال، این وظیفه شامل هدایت فرزندان به سمت خودنظم‌جویی در فضای مجازی نیز می‌شود (نورافنی و همکاران، ۲۰۲۵، ص ۴۷۶). دومین زیرمقوله، آموزش مهارت‌های مالی و شغلی؛ به این معنا که مرد با آموزش سواد مالی، برنامه‌ریزی شغلی و مهارت‌های درآمدزایی، فرزندان را برای استقلال اقتصادی در آینده آماده می‌سازد. این رویکرد آموزشی، به اقتدار مرد از شکل سنتی و یک‌جانبه‌اش خروج بخشیده و آن را به ساختاری مشارکتی و مسئولیت‌پذیر تبدیل می‌کند که در نهایت پایداری خانواده را تضمین می‌نماید (وانگ و همکاران، ۲۰۲۵). در نهایت، این ابعاد مختلف در قالب یک مدل جامع اقتدار مرد گرد هم آمده و جایگاه وی را به عنوان رهبر و تکیه‌گاه خانواده تثبیت می‌کند.

اقتدار مرد در این پژوهش، به مثابه «توانایی در ایفای مسئولیت راهبری و حمایت هم‌زمان» تعریف می‌شود؛ به گونه‌ای که مرد با مدیریت هوشمندانه منابع و تعیین سیاست‌های عادلانه (توان راهبری)، بستر امن عاطفی برای اعضای خانواده فراهم می‌آورد (حمایت). سپس با رویکردی مقتدرانه و درعین حال منصفانه به تربیت فرزندان می‌پردازد (تربیت)، همسر خود را در تصمیم‌گیری‌های کلیدی شریک می‌سازد (مشارکت)، نیازهای مادی و معنوی خانواده را تأمین می‌کند (تأمین)، ارتباطی مبتنی بر احترام و پرهیز از تحقیر برقرار می‌سازد (ارتباط مؤثر) و با آموزش مهارت‌های زندگی و مسئولیت‌پذیری، زمینه‌ساز شکوفایی نسل بعد می‌گردد (آموزش). در این مدل، اقتدار نه یک «حق موروثی» یا «ابزار سلطه»، بلکه یک «تعهد اخلاقی» کارکردی برای صیانت از سلامت روانی و پایداری نظام خانواده محسوب می‌شود. مدل مفهومی حاصل از این پژوهش، فراتر از تبیین پدیدارشناختی تجارب همسران، واجد کاربردهای بالینی و کارگاهی مشخصی در حوزه بهداشت روان خانواده است. نخست؛ در حوزه زوج‌درمانی و مشاوره خانواده: با توجه به اینکه «شکاف ادراکی میان مدیریت مرد و تجربه عاطفی زن» به عنوان چالش اصلی شناسایی شد، مشاوران خانواده می‌توانند از مقوله‌های اصلی هفت‌گانه این مدل برای طراحی پروتکل‌های بالینی با محوریت «قدرت‌دهی آگاهانه زن» و «مهرورزی مسئولانه مرد» استفاده کنند؛ رویکردی تعاملی که با فعال‌سازی تقابل عاطفی به جای جنگ قدرت، رضایت زناشویی را ارتقا می‌دهد. دوم؛ در حوزه آموزش و فرزندپروری: این

مدل با تفکیک نقش اقتداردهی و پاسخ‌دهی عاطفی همسران، مبنای عملیاتی برای طراحی کارگاه‌های آموزشی «فرزندپروری مقتدرانه» فراهم می‌سازد؛ بدین صورت که مرد به‌عنوان ستون اقتدار و مدیریت مرزها و مادر به‌عنوان کانون پاسخ‌دهی عاطفی ایفای نقش می‌کنند که پایداری این زوج جنسیتی، سلامت روانی فرزندان را تضمین می‌کند. سوم؛ در حوزه مشاوره پیش از ازدواج و سیاست‌گذاری: این مدل مفهومی بومی، با بازتعریف قوامیت به‌عنوان یک «تکلیف کارکردی و حمایتی» به جای «حق استبدادی و برتری‌جویی»، ابزار مناسبی برای آموزش‌های پیش از ازدواج جهت پیشگیری از تعارضات ساختاری قدرت در نسل معاصر است. مدل حاضر نشان می‌دهد که نه الگوهای سنتی غربی که اقتدار را در قالب صرف «نان‌آوری مرد» و «خانه‌داری زن» تعریف می‌کردند (پارسونز، ۱۹۵۵، نقل در زارعی توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۴۹، نابیره، ۲۰۲۵، ص ۲۲) و نه روندهای مدرن که به سمت حذف کامل تفاوت‌های جنسیتی و فردمحوری مطلق حرکت کرده‌اند، نمی‌تواند نمایشگر کاملی از اقتدار مرد باشد. درحالی که مدل حاضر اقتدار را در یک «جامعه مدنی اسلامی» بازتعریف می‌کند که بر تکمیلی بودن نقش‌ها تأکید دارد. این مدل برخلاف «نظریه تضاد» و «فمینیسم رادیکال» که خانواده را عرصه قدرت و سلطه می‌بینند، با «نظریه سیستمی مینوچین» در ضرورت وجود سلسله‌مراتب برای کارآمدی خانواده همسو است (مینوچین، ۱۹۷۴). با این حال، دیدگاه‌های غربی که قدرت را یک «بازی با مجموع صفر» می‌بینند که در آن افزایش قدرت یکی مستلزم کاهش قدرت دیگری است، در این مدل با «هم‌توان‌سازی داوطلبانه» و «مشارکت دلانه» جایگزین شده‌اند (جان‌بزرگی، ۱۳۹۵، ص ۳۵؛ زارعی توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۱۳۲). برخی از جنبه‌های این مدل، مانند توان راهبری و تصمیم‌گیری اقتصادی، با الگوهای مدیریت خانوادگی کلاسیک همسو هستند، اما مشارکت همسر در تصمیم‌گیری، وجه تمایز اصلی آن محسوب می‌شود. به این ترتیب، مدیریت مرد با مشورت و مصلحت‌جمعی پیوند خورده و از استبداد رأی اجتناب می‌شود (زارعی توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۷۹؛ ملکی؛ جدیری، ۱۴۰۲، ص ۳۹). همچنین، تأمین عاطفی و ارتباط مبتنی بر احترام، این مدل را از الگوهای تحکمی پیشین متمایز می‌سازد (جان‌بزرگی، ۱۳۹۵، ص ۳۵؛ زارعی توپخانه، ۱۳۹۷، ص ۸۰).

این پژوهش، مانند هر مطالعه کیفی دیگر، با محدودیت‌هایی روبه‌رو بوده است. نخست، محدودیت جغرافیایی نمونه‌ها به جوامع شهری که ممکن است با زیست‌جهان خانواده‌های روستایی یا سنتی‌تر تفاوت داشته باشد (سیخاخان؛ رومان^۱، ۲۰۲۵، ص ۲؛ ملکی؛ جدیری، ۱۴۰۲، ص ۵۷). دوم، تمرکز بر روایت‌های زنان که اگرچه لایه‌های پنهان ادراک را روشن می‌کند، اما جای خالی تحلیل‌های عینی و دیدگاه مستقیم

1. Sikhakhane & Roman.

مردان را برجسته می‌سازد (ایدروپ^۱، ۲۰۲۵، ص ۲۳). همچنین، ماهیت مقطعی پژوهش مانع از ردیابی تحول معنای اقتدار در طول زمان شده است؛ به عبارت دیگر، این پژوهش نمی‌تواند تغییرات معنای اقتدار را در مواجهه با بحران‌های مختلف زندگی نشان دهد (دویناندیتا، ۲۰۲۴: ۸۴).

بر اساس یافته‌های این پژوهش، پیشنهاد می‌شود نهادهای سیاست‌گذاری در حوزه خانواده، بازنگری در متون قانونی را در جهت تقویت «والدگری مشترک» و «عدالت جنسیتی» در دستور کار قرار دهند. همچنین به مشاوران خانواده توصیه می‌شود در مداخلات خود به جای تمرکز بر تغییر ساختار قدرت، بر فرآیند «معناپردازی اقتدار» و «ارتباط مؤثر» تمرکز کنند. برای پژوهش‌های آتی نیز انجام مطالعات طولی پیرامون تأثیر «اقتدار معنوی» بر تاب‌آوری خانواده در عصر دیجیتال و واکاوی الگوهای اقتدار در خانواده‌های غیرهسته‌ای پیشنهاد می‌شود.

تعارض منافع

نویسندگان این مطالعه هیچ‌گونه تعارض منافع در انجام و نگارش آن ندارند.

ORCID

Seyedeh Fatemeh Mousavi
Jafar Jodeiri

<https://orcid.org/0009-0000-0975-0658>

<https://orcid.org/0009-0004-3846-4270>

منابع

- ابوالحسنی، فاطمه؛ مهدی زاده اردکانی، محمد؛ و دانافر، فاطمه (۱۴۰۴). فهم مردان و زنان از نقش خانه‌داری (مطالعه کیفی مفهوم خانه‌داری در بین زنان و مردان شهر یزد). *خانواده پژوهی*، ۲۱ (۱)، ۵۲-۶۹.
- امین پور شیخانی، ریحانه؛ پورمحسن، معصومه؛ و خوش‌روش، وحید (۱۴۰۳). پیش‌بینی پایداری ازدواج بر اساس نقش‌های جنسیتی و عدالت زناشویی. *رویش روان‌شناسی*، ۱۳ (۷)، ۲۱۱-۲۲۰.
- پاکزاد، شهیندخت، و مرتضوی، سیدخدایار (۱۳۹۶). تبیین نگرش زنان به اقتدارگرایی مردانه با استفاده از مدل پیر بوردیو (مطالعه‌ی موردی: طایفه‌ی دهبالایی در شهر ایلام). *مجله تحقیقات زنان*، ۸ (۳)، ۱۱۷-۱۴۶. <https://ensani.ir/fa/article/journal-number/41950>
- ترکاشوند، جواد، مظاهری تهرانی، محمدعلی، و پسندیده، عباس (۱۳۹۲). الگوی اسلامی سلسله‌مراتب در خانواده با دیدگاه روان‌شناختی. *دوفصل‌نامه علمی-پژوهشی علوم حدیث*، ۱۸ (۴)، ۷۱-۱۰۳. https://hadith.riqh.ac.ir/article_6671.html
- جان‌بزرگی، مسعود (۱۳۹۵). اثر خانواده درمانگری سیستمی معنوی بر رضایت زناشویی و خانواده کنشوری (الگوی مهر و قدرت). *پژوهش‌نامه اسلامی زنان و خانواده*، ۴ (۱)، ۹-۳۸. https://pzk.journals.miu.ac.ir/article_1029.html
- جان‌بزرگی، مسعود (۱۴۰۲). خانواده درمانگری معنوی خداسو / الگوی مهر و قدرت. قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- جدیری، جعفر (گردآورنده) (۱۴۰۳). خانواده متعالی در اندیشه و آثار آیت‌الله جوادی آملی (مدظله‌العالی). قم: نشر اسراء.
- جدیری، جعفر، نیکزاد، محمدجواد (۱۴۰۴). نبض زندگی (چگونه همسر خوبی برای شوهرم باشم؟) (سمیه دفاعیان، ویراستار). اصفهان: مهرستان.
- جدیری، جعفر، و رسول‌زاده طباطبایی، کاظم (۱۳۸۹). بررسی رابطه رضامندی زناشویی با ثبات هیجانی. *فصلنامه روان‌شناسی و دین*، ۳ (۳)، ۱۹-۱۰۳۸. <https://ravanshenasi.nashriyat.ir/node/10338>
- جوادی آملی، عبدالله (۱۳۷۸). زن در آینه جلال و جمال. قم: انتشارات اسراء.
- جواهری، جلوه، کلانتری، عبدالحسین، و روشنفکر، پیام (۱۳۹۰). مرور سه دهه تحقیقات علل طلاق در ایران. *مطالعات راهبردی زنان*، ۱۴ (۵۳)، ۱۲۹-۱۶۹. <https://www.noormags.ir/view/fa/magazine/number/12531>

رادز، استون (۱۳۹۲). تفاوت‌های جنسیتی را جدی بگیرید (معصومه محمدی، مترجم). قم: انتشارات پژوهشگاه حوزه و دانشگاه (اثر اصلی: ۲۰۰۴).

زارعی توپخانه، محمد (۱۳۹۷). مهر و اقتدار در خانواده: خانواده پایدار و خوشبخت. قم: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه.

زارعی توپخانه، محمد، جان‌بزرگی، مسعود، و احمدی، محمدرضا (۱۳۹۲). بررسی رابطه ساختار قدرت در خانواده با کارآمدی آن. *فصلنامه روان‌شناسی و دین*، ۶ (۲۳)، ۵۳-۳۲۶۷۳۵۷۰. <https://ensani.ir/fa/article/326735>

زارعی توپخانه، محمد، جان‌بزرگی، مسعود، و احمدی، محمدرضا (۱۳۹۴). رابطه بین ساختار قدرت مرد مقتدر در خانواده با عملکرد خانواده. *مجله پژوهش‌های مشاوره*، ۱۱ (۲)، ۲۰۳-۲۱۸. https://scj.sbu.ac.ir/article_96372.html

سلطانیان، ویدا، یوسفی، زهرا، و خیاتان، فاطمه (۱۴۰۲). واکاوی پویایی‌های قدرت در خانواده: یک مطالعه کیفی پدیدارشناسانه. *فصلنامه خانواده‌درمانی کاربردی*، ۴ (۴)، ۳۰۰-۳۱۶. <https://ensani.ir/fa/article/557562>

شیرزاد، علیرضا (۱۴۰۰). تحلیل لزوم سرپرستی مرد بر نهاد خانواده از منظر اسلام و روانشناسی با توجه به کارکردهای خانواده در اسلام. *نشریه علمی-فرهنگی تربیتی زنان و خانواده*، ۱۶ (۵۴)، ۱۳۵-۱۵۶. https://journals.ihu.ac.ir/article_206686.html

صفری، حلیمه، و حقی، ندا (۱۴۰۲). جوانان و ارتباط آن با عملکرد خانواده: سلامت اجتماعی. *مطالعات سیاسی-تاریخ اجتماعی*، ۲ (۲)، ۲۳۹-۲۵۱. <https://journalspsich.com/index.php/journalspsich/article/view/60>

طباطبایی، سید محمدحسین (۱۳۶۳). المیزان فی تفسیر القرآن (سید محمدباقر موسوی همدانی، مترجم). قم: دفتر انتشارات اسلامی.

عباس‌زاده، محمد، علیزاده اقدم، محمدباقر، و ملک‌زاده دیزج چراغی، بهنام (۱۴۰۲). پذیرش هژمونی مردانه و کودک‌همسری: یک پژوهش کیفی. *فصلنامه علمی پژوهش‌نامه مددکاری اجتماعی*، ۱۰ (۳۸)، ۸۷-۱۱۱. https://rjsw.atu.ac.ir/article_18163.html

فرهنگ، محسن، جهانگیرزاده، محمدرضا، و فرهنگ، مهدی (۱۴۰۲). طراحی بسته تعدیل کمال‌گرایی نسبت به همسر با رویکرد شناختی رفتاری با تأکید بر منابع اسلامی. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۴ (۵۴)، ۳۵-۶۰. قاسم‌پور، فاطمه، و گودرزی، نجمه (۱۴۰۰). درک و تصویر دختران جوان از جنسیت؛ مطالعه‌ای پدیدارشناسانه. *فصلنامه مطالعات فرهنگی و ارتباطات*، ۱۷ (۶۴)، ۱۸۵-۲۱۰. https://www.jcsc.ir/article_44318.html

قره‌داغی، علیرضا، و مبینی‌کشه، فاطمه (۱۳۹۹). مقایسه خودپنداره، نقش جنسیتی و بلوغ عاطفی در فرزندان با و بدون تجربه طلاق والدین. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۱ (۴۲)، ۲۳۱-۲۶۰.

مطهری، مرتضی (۱۳۸۵). نظام حقوق زن در اسلام. تهران: انتشارات صدرا.

ملکی، روح‌الله، و جدیری، جعفر (۱۴۰۲). مفهوم‌شناسی اقتدار مرد در خانواده با رویکرد اسلامی و ساخت آزمون اولیه آن. *دوفصلنامه اسلام و پژوهش‌های روان‌شناختی*، ۹ (۲۰)، ۳۵-.

<https://ensani.ir/fa/article/59340760>.

موسوی مقدم، سیده سیما (۱۴۰۱). تدوین بسته آموزشی اقتداربخشی به شوهر بر اساس منابع اسلامی و بررسی اثربخشی آن بر رضایت زناشویی زنان (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشکده هدی.

موسوی مقدم، سیده سیما، و شجاعی، محمدصادق (۱۴۰۰). کارکردهای تربیتی الگوی مهر و اقتدار در روابط زوجین. *مطالعات تربیتی و روانشناختی خانواده*، ۳ (۵)، ۹-۳۰. <https://ensani.ir/fa/article/57005230>.

نریمانی، اکرم؛ اسدپور، اسماعیل؛ صادقی افجه، زهره؛ و پوشنه، کامبیز (۱۴۰۲). بررسی نقش میانجی گر پاسخ‌گویی ادراک شده همسر در رابطه سلامت خانواده اصلی و کیفیت زناشویی. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۲ (۱۲۹)، ۴۹-۳۳.

نظری، فرهاد (۱۴۰۰). فرزندپروری و آسایش و امنیت خانواده در سایه مهر مادر و اقتدار مرد. *دوفصلنامه علمی صیانت فرهنگی و سرمایه اجتماعی*، ۱ (۴)، ۴۰-۶۴. https://ppsc.cfu.ac.ir/article_3291.html.

ولی‌زاده، محمدمهدی (۱۴۰۱). ارزیابی انگاره‌ی تراحم قوامیت مرد با کرامت اخلاقی زن. *فصلنامه مطالعات راهبردی زنان*، ۲۵ (۹۸)، ۱۵۷-۱۷۵. https://www.jwss.ir/article_178561.html.

References [In Persian]

- Ahmed, S. K (2025). Sample size for saturation in qualitative research: Debates, definitions, and strategies. *Journal of Medicine, Surgery, and Public Health*, 5, 100171. <https://doi.org/10.1016/j.glmedi.2024.100171>
- Al-Eisawi, D(2022). A design framework for novice using grounded theory methodology and coding in qualitative research: Organisational absorptive capacity and knowledge management. *International Journal of Qualitative Methods*, 21, 1-13. <https://doi.org/10.1177/16094069221113551>
- Awalul, A., Mawariza, P., Syah, J. A., & Nuranisah(2025). Maqāṣidī's approach to Qiwāmah and Nafaqah: Finding gender justice in modern Islamic family law. *Al Hairy: Islamic of Law*, 1(2), 161-179
- Connor, J., Flenady, T., Massey, D., & Dwyer, T(2024). Classical grounded theory: Identifying the main concern. *Research in Nursing & Health*, 47(3), 277-288. <https://doi.org/10.1002/nur.22381>
- Creswell, J. W(2007). Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches (2nd ed.). SAGE Publications.

- Dudziak, U., et al(2025). Marriage and family: Their value, tasks and protection in Christianity, Islam, and Judaism. *Religions*, 16(2), 1461. <https://www.mdpi.com/2077-1444/16/11/1461>
- Dwinandita, A(2024). Islamic child parenting practices and Muslim family resilience in Southeast Asia. *Al-Athfal: Jurnal Pendidikan Anak*, 10(2), 83–105. <https://ejournal.uin-suka.ac.id/tarbiyah/alathfal/article/view/9725>
- Eidrup, M(2025). The study of Muslim family norms in contemporary Europe: A systematic scoping review. *Oxford Journal of Law and Religion*, 1–25. <https://academic.oup.com/ojlr>
- Ernaeny, W., Murtadho, A., Is Haque, A. A., & Wati, L. D. K(2025). Islamic family counseling to enhance family harmony in the modern era. *International Journal of Religious and Interdisciplinary Studies (IJoRIS)*, 2(1), 65–76. <https://doi.org/10.64529/bcwzfn76>
- Giddens, A(1991). *Modernity and self-identity: Society and self in the late modern age*. Stanford University Press.
- Hardiyanti, M., & Jalil, A(2025). The dynamics of patriarchal culture and power relations in gender-sensitive policies for women workers. *International Journal of Arts and Social Science*, 8(5), 216.
- Hatun, A(2024). Is women's empowerment enough to combat intimate partner violence in Muslim-majority countries? *Family Relations*, 3325–3342.
- Jennings, B. M., & Yeager, K. A(2025). Re-viewing the concept of saturation in qualitative research. *International Journal of Nursing Studies Advances*, 8, 100298. <https://doi.org/10.1016/j.ijnsa.2025.100298>
- Junnier, F(2024). Action and understanding in the semi-structured research interview: Using CA to analyse European research scientists' attitudes to linguistic (dis)advantage. *Journal of English for Academic Purposes*, 68, 101355. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2024.101355>
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.
- Fishler Malone, K. F., & Carmichael, N(2025). Research methodologies in genetic counseling: Grounded theory. *Journal of Genetic Counseling*, 34, e70060. <https://doi.org/10.1002/jgc4.70060>
- McLeod, S(2024, June 13). *Grounded theory in qualitative research: A practical guide*. *Simply Psychology*. <https://www.simplypsychology.org/grounded-theory.html>
- Minuchin, S(1974). *Families and family therapy*. Harvard University Press.
- Mohamad Rasit, R., Ismail, S., et al(2024). Development of a Muslim family communication model based on the Madani society framework. *Pakistan Journal of Life and Social Sciences (PJLSS)*, 22(2), 389–404.
- Muhammad Bilal, Fatima, S., & Hasan, A(2022). The issue of Qawamah in traditional and modern legal discourse. *The Scholar-Islamic Academic Research Journal*, 8(1), 1–15.
- Nabirye, K. H(2025). The dynamics of family structures in modern society. *Eurasian Experiment Journal of Humanities and Social Sciences*, 7(1), 21–27.
- Parsons, T., & Bales, R. F(1955). *Family, socialization and interaction process*. The Free Press.
- Rhoads, S. E(2004). *Taking sex differences seriously*. Encounter Books.

- Sapkota, M(2025). Grounded methodology: Recent trends and approaches. *NPRC Journal of Multidisciplinary Research*, 2(3), 129–139. <https://doi.org/10.3126/nprcjmr.v2i3.76965>
- Sikhakhane, L. M., & Roman, N. V(2025). Family dynamics in a sample South African family: A systems theory analysis of cultural adaptation and contemporary challenges. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 33(2), 1–10. <https://doi.org/10.1177/10664807251321711>
- Rajabdoust, S., Yaghoobi Choobari, A., & Kanani, M. A(2025). Men and the problem of women's persuasion: Analyzing the rotation of men's exercise of power in the experience of everyday marital life. *Journal of Family Relations Studies*, 5(1), 51-58.
- Lo, A. Y. H., & Kim, S. Y(2026). Situating Chinese American husbands' traditional gender beliefs within acculturative and marital processes. *Cultural Diversity & Ethnic Minority Psychology*. Advance online publication.
- Wang, Y., Zhu, H., Shi, W., & Zhang, Y(2025). The association between marital power and adolescents' social adjustment: The mediating role of co-parenting. *SAGE Open*, 1-18. doi: 10.1177/21582440251390641.

استناد به این مقاله: موسوی، سیده فاطمه، جدیری، جعفر. (۱۴۰۶). مدل مفهومی اقتدار مردان از منظر همسران، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۱۸(۷۰)، ۳۲-۱. DOI: 10.22054/qccpc.2026.92454.3647

Counseling Culture and Psychotherapy is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.